

„Soha többé ne forduljon elő”

Az 1944-es megtorlások ártatlan áldozatairól emlékeztek Vajdaság-szerte

Mindenszentek és halottak napján egész Vajdaságban megemlékeztek az 1944-es megtorlások ártatlan áldozatairól. Az ő tiszteletükre számos településen több százan gyűltek össze, hogy leróják kegyeletüket, elhelyezzék koszorúikat, és a megbocsátás jegyében emlékezzenek rájuk.

TEMERINBEN A NYUGATI TEMETŐBEN

Mindenszentek napján, esős időben, a Nyugati temető legnagyobb tömegsíriánál, ahol 1944 őszén a „felszabadított” temerini ártatlan embereket végeztek ki, a VMMP szervezésében az idén is megemlékeztek az áldozatokról. Temerinből és környékéről több mint 250 áldozatról tudnak. De megemlékeztek Sörös Imre '56-os forradalmárról is, akit éppen 50 évvel ezelőtt végeztek ki.

Az idén 19 éve – és 15. alkalommal, hogy a végzés 50. évfordulójára nagykeresztet állítottak a tömegsírhoz – emlékeztek azokra, akiknek életét a megtorlásban ártatlanul oltották ki. Am pontosan 64 évnek kellett elmúlnia ahhoz, hogy Temerinben először magyar polgármester arrol szolt, hogy óriási, pótolhatatlan veszteség érte az itteni magyarságot a II. világháború végén. Ezekben a napokban nem csak Temerinben, hanem még nagyon sok más vajdasági magyar településen is emlékeznek és ugyanarra gondolnak: az 1944-es őszi véres eseményekre, amikor megtziedeltek bennünket. Anynyira, hogy csaknem fél évszázadra volt szükség ahhoz, hogy nyilvánosan megmerjünk emlékezni mártírjainkról.

A tiszteletadás keretében Szangyi László esperesplébános megszentelte a tömegsirt, és vele együtt imádkozott a holtakért a több száz megjelent. Közreműködött a Szirmai Károly MME férfikórusa, Balogh Emőke és a TEFU fúvószenekar, majd a nagykeresztnél elhelyezték az önkormányzat, az Első Helelyi Közösség és a helyi magyar politikai pártok és civil szervezetek koszorúit.

Vasárnap Jarekon, az egykori német temető helyén felállított keresztnél, a hírhedt koncentrációs táborban kiszendvedt német és magyar áldozatokra emlékeztek.

ÓBECSEN A KOPJAFÁNÁL

Az óbecsei önkormányzat szervezésében mindenszentek napján, a

második világháborúban ártatlanul kivégeztekre emlékeztek a Belvárosi temetőben felállított kopjafánál. A mintegy száz megjelentet üdvözölve Knézi Péter polgármester felszólalásában a 1944 őszén kivégeztekre emlékezett.

– A befelé fordulás, az emlékezés napjai éjtűk. Ez a kopjafa az egyetlen hely, ahol tiszteletünket és virágainkat itt hagyva, gyertyát gyújtva gondolhatunk azokra a nemzetársainkra, akik nincsenek közöttünk, akik jelöletlen sírokban hevernek már több mint hatvan éve. Fájó az a gondolat, hogy még mindig nem békültek ki, nem békítettek ki ezzel a gondolattal bennünket, hogy bűnök voltak-e, vagy sem. Mi mindannyian tudjuk a választ, de sajnos, akik ezt a választ meg kell, hogy adják nekünk, hallgatnak immár hatvannegy éve. Elfelelni nem szabad ezeket az eseményeket, de csak azért, hogy ez soha többé ne forduljon elő – mondta Knézi Péter.

Dušan Jovanović, a képviselő-testület elnöke kiemelte, hogy Óbecsén, a multi-etnikus közösségben, minden évben meg kell emlékezni az ártatlan áldozatokra.

A megemlékezésen fellépett a Petöfi Sándor Magyar Kultúrkör Szelenca körúsa Kismire Szerda Anna vezetésével, valamint a kultúrkör szavalói tették meg színesebbé a megemlékezést, Péter Dianna, Vukov Anita, Péter Lea és Rókus Zoltán.

Az óbecsei önkormányzat nevében Knézi Péter és Dušan Jovanović koszorúzott, a VMSZ nevében Kern Imre és Dévavári Zoltán helyezte el a kegyelet virágait a kopjafánál, de a VMSZ óbecsei szervezete, a VSZL községi szervezete, a VMDK helyi szervezete és a Than Fiverek Értelmisségi Kör is lerotta kegyelet az ártatlanul kivégeztek emléke előtt.

ZENTÁN A FELSŐVÁROSI KÖZTEMETŐBEN

– Sohasem lehetünk többek és jobbak, mint amennyire önmagunkat, egymást s áldozatainkat becsüljük. Sohasem várhatjuk el azt, hogy megbecsüljenek minket, amennyiben szemernyit is megkérdőjelezzük önbecsülésünket – hangsúlyozta beszédében Egeresi Sándor, a Tartományi Képviselőház elnöke szombaton, a zentai Felsővárosi köztemető kálváriadombján, a mindenszentek és a halottak napja alkalmából megrendezett kegyeletadáson. A tartományi előjáró előtt Pék Zoltán, Zenta polgármestere köszöntötte az egybegyűlteket.

A folytatásban, a zuhogó eső ellenére a jelenlévők a 1848–49-es magyar forradalom és szabadságharc, valamint az 1944-es ártatlan üdvözölve Knézi Péter polgármester felszólalásában a 1944 őszén kivégeztekre emlékezett.

A másorban fellépett Hajnal Anna, a Délbáb vegyes kar és Domány Zoltán előadóművész. Az áldozatok emlékét Tari László helytörténet-kutató idézte meg.

MOHOLON A FESZÜLETNÉL

Az 1944-es ártatlan áldozatokra mindenszentek napján emlékeztek Moholon, a Katolikus temetőben lévő emléktáblánál és feszületnél. A Millicentenáriumi Emlékbizottság és a moholi katolikus plébániahivatal által szervezett kegyeletadáson beszédet mondott Teleti Júlia, aki a bírósági eljárás nélkül kivégezt ártatlan embereket a magyar nemzet áldozatainak nevezte, kire emlékeznie kell az utókornak is. Végezetül elmondta a *Kezsem az apám* című versét.

Baráth Gábor moholi plébános megemlékező beszédében a megbékélésről és a megbocsátásról szolt, valamint a gyűlölködés és széthúzás megakadályozására szólított fel. A közös ima és a Himnusz elneklése után a feszületnél koszorúzott az adai önkormányzat részéről Világos Tibor alpolgármester, a Magyar Nemzeti Tanács nevében Szász István tanácsag, a VMSZ képviseletében Szilágyi Dorottya ügyvezető alelnök és Bús Ottó elnökségi tag/tartományi képviselő, valamint a Millicentenáriumi Emlékbizottság, a Magyar Koalíció és a Magyar Polgári Szövetség helyi képviselői.

A MAGYARKANIZSAI KÖZSÉGEBEN

A magyarkanizsai községben több településen is megemlékeztek a halottak napja alkalmából az 1944-es megtorlások ártatlan áldozatairól az önkormányzat, a községi történelmi és kegyeleti bizottság, valamint a helyi közösségek szervezésében.

Pénteken Adorjánon rőták le kegyeletüket az áldozatok emlékművével, szombaton pedig Horgoson és Martonson.

Vasárnap délután a magyarkanizsai Nagytemetőben dr. Zapletán Géza esperes szentelte meg az ártatlan áldozatok emlékművét, majd ifj. Forró Lajos magyarkanizsai születésű történész alkalmi beszédében felhívta a figyelmet: szép dolog, hogy ilyenkor megemlékezünk

Megemlékezés Szabadkán a Vergődő madár emlékműnél

azokról is, akik áldozatul estek a kegyetlen megtorlásnak, de nem elég csak emlékezni, hanem beszélni kell ezekről a borzalmakról folyamatosan, és kezdeményezni kell a jelöletlen tömegsírokban elföldelt áldozatok méltó újratemetését. Az ő egyetlen bűnüknek ugyanis csak azt röhatták fel, hogy magyarok voltak. Magyarkanizsán az ártatlan áldozatok emlékműve előtt és az első világháborús katonatemetőnél is elhelyezték a kegyelet virágait a megemlékezők.

BAJMKON AZ AKÁCFÁNÁL

Az 1944 november 2-án ártatlanul kivégezt áldozatokra emlékeztek a bajmoki Akácfa Emléketetőben vasárnap délelben. A gyászemlékezést a Dózsa György MMK Hagymányörző csoportja és a központ elnöksége szervezte. Az utolsó harangcsendítés után, melyet Szép Ferenc, az egyik áldozat unokája kondított, elkezdődött a megemlékezés a Himnusz közös elneklésével. Kókai Deli Márta, a központ elnökje köszöntötte a megjelent vendégeket: a szomszédtelepülések és a testvértelepülések önkormányzatait, a különböző pártok és szervezetek képviselőit, valamint az áldozatok hozzátartozóit, a polgárokat magyar, szerb és német nyelven. Krekus Enikő, a Dózsa versmondója elszavolta Teleti Júlia *Kezsem az apám sírját* című versét, majd Mojzes Antal helytörténetész felolvasta alkalmi szövegét, amely a 193 ártatlan áldozat kivégzésének történetét, a tetteseket és az eset véleményezését tartalmazta. Ezután Hajnal Hajnalka, a Dózsa versmondója elszavolta Nagy Vilma *A bajmoki akác* című versét. Beszédet mondott Maglai Jenő, a szabadkai városi képviselő-

testület elnöke, melyben kiemelte, hogy fontos dolog emlékezni, és az országnak kötelessége kártalanítani az ártatlan áldozatok családjait.

Gyertyagyújtás következett az ártatlan áldozatok emlékére, főtisztelendő Bende Zsolt bajmoki plébános és Csányi Erzsébet pascéri tiszteletes asszony imát mondtak az ártatlan áldozatok lelki üdvéért. Ezt követően 38 önkormányzat, párt, szervezet helyezte el a kegyelet virágait.

SZABADKÁN A VERGÖDŐ MADÁR EMLÉKMŰNÉL

A szabadkai Zentai úti temető 44-es parcelláján a Vergődő madár emlékműnél koszorúzással egybekötött ünnepi megemlékezéssel rőták le vasárnap kegyeletüket az egybegyűlteket. A hatvanegy évvel ezelőtt Szabadkáról és környékéről elhurcolt és ártatlanul kivégezt emberek számát mintegy hétezerre becsülik, de mindaddig csak 852 áldozatot sikerült azonosítani, köztük gyerekeket is. Őket őrzik a márványba vésett nevek, melyet, mint elhangzott, megsemmisíthetnek, de az áldozatokra való emlékezést semmi sem veheti el tőlünk. Maglai Jenő, a szabadkai városi képviselő-testület elnöke beszédében arra hívta fel a figyelmet, hogy a megemlékezés nem a számonkérés, hanem a megbékélés jegyében telik, s a soknemzetiségű város jövője úgy lesz biztosítva, ha megismerjük és vállaljuk múltunkat, s így emelt fővel vállalhatjuk hovatartozásunkat is. A megemlékezésen az ökömenikus istentisztelet után a megjelentek elhelyezték koszorúikat a Vergődő madár emlékműnél.

■ G.B., Erer, Hszolt, csin, M.M., mi, s.l